

TAMPEREEN YLIOPISTO

Jouni Vilkka

Sabiinittarien ryöstö

Romulus ja Rooman suuruus roomalaisessa
historiankirjoituksessa

Kirjoitelma Katariina Mustakallion kurssille "*Antiikin historian tekstikurssi. Yhteisö ja identiteetti Roomassa*", suoritettavaksi osana kokonaisuuden "*Latina ja antiikin traditio*" kurssia "*P6 Antiikin historia ja kulttuuri*".

Historiatieteenlaitos

Tampereen yliopisto

Kevätlukukausi 2007

2007-04-24

Sisällys

1. HISTORIA IDENTITEETIN RAKENNUSVÄLINEENÄ.....	1
2. TARINAN KOLME VERSIOTA	1
2.1 SABIINIEN RYÖSTÖ LIVIUKSEN MUKAAN	1
2.2 DIONYSIOS HALIKARNASSOLAISEN TARINAN EROT	5
2.3 PLUTARKHOKSEN VERSION EROT.....	8
3. ETNISET RYHMÄT IMPERIUMIN YTIMESSÄ.....	10
LÄHTEET JA KIRJALLISUUTTA.....	12

1. Historia identiteetin rakennusvälineenä

Tämä essee on osa Katariina Mustakallion periodilla IV vuonna 2007 järjestämän kurssin "*Antiikin historian tekstikurssi. Yhteisö ja identiteetti Roomassa*" suorituksesta. Siinä käsitellään legendaarista kertomusta sabiinilaisnaisten ryöstöstä Rooman varhaisimmassa, myyttisessä historiassa. Tarinasta on useita versioita, joista tässä analysoidaan kolmea, joiden kirjoittajat ovat aikajärjestyksessä Titus Livius, Dionysios Halikarnassoslainen ja Plutarkhos.

2. Tarinan kolme versiota

Seuraavassa esittelen sabiinitarten ryöstön tarinan mahdollisimman lyhyesti, ensin Liviuksen mukaan, sillä hänen versionsa on ilmeisesti kirjoitettu ensin ja on joka tapauksessa sopivan tiivis ja mukaansatempaavasti kirjoitettu tarina. Tämän jälkeen esittelen Dionysioksen ja Plutarkhoksen tarinoiden eroavuudet niiden kirjoitusjärjestyksessä. Tarinan kerronta itse on kursiivissa jotta se erottuisi analyysistä.

2.1 Sabiinien ryöstö Liviuksen mukaan

Rooman juuri saavutettu suuruus jäisi yhden sukupolven mittaiseksi, ellei naisia saataisi osaksi kansaa, takaamaan sen jatkuvuus. Niinpä Romulus lähettää lähettiläitä pyytämään naapurikansoilta avioliitto-oikeutta. Missään tätä ei kuitenkaan myönnetä. Syynä on halveksunta ja etenkin pelko voimistuvaa mahtia kohtaan.

Livius painottaa tässä yhteydessä paitsi roomalaisten alhaista syntyperää, myös aviottoman joukon epäyhtenäisyyttä ja epämääräisyyttä. Tällä tuntuu olevan selvä

yhteys Augustuksen ajan perhepolitiikkaan. Perhe ja valtio ovat vahvasti toisiinsa liittyviä käsitteitä. Toista syytä avioliitto-oikeuden kieltämiseen voi pitää roomalaisena ylimielisyytenä tai teleologisena historiankirjoituksena.

"Monet lähettivät neuvottelijat pois kysyen, olivatko he avanneet turvapaikan myös naisille, sillä vasta silloin avioliitot olisivat tasaveroisia. Tämä loukkasi pahasti nuoria roomalaisia, ja alkoi näyttää siltä että olisi turvauduttava väkivaltaan." (Liv. 1.9.)

Tämä kohta Liviuksella on mielenkiintoinen, koska ainakin kreikkalaisiin verrattuna (ja kreikkalaisethan ovat etenkin sivistyneiden roomalaisten selvä vertauskohde) roomalainen sukupuolijärjestelmä on kirjoitushetkellä ollut kuitenkin kohtalaisen tasa-arvoinen. Ilmeisesti Liviuksen mielestä alkuperäiset roomalaiset eivät vielä hyväksyneet sellaista tasa-arvoa ennen sabiinitarten ryöstöä.

Romulus järjestää Neptunus Equesterin kunniaksi juhlakisat nimeltään Consualia ja kutsuu naapuritkin paikalle. Juhlan aikana hän antaa merkin ja neitojen ryöstö alkaa. Vanhemmat ja muut sivulliset ajetaan pois kaupungista. Naiset leppyvät Romuluksen ja miesten hyvittelyjen ansiosta nopeasti, mutta naapurit vaativat sabiinien kuningasta hyökkäämään.

Tämä kohta on suorastaan koominen, sillä naiset tuntuvat leppyvän huomattavan nopeasti. Silmiinpistävää on myös väkivallan vähyys kuvauksessa: tekstissä mainitaan että roomalaisilla oli käsissään miekat, mutta kaikki näyttää sujuvan ilman verenvuodatusta. Luulisi jo Liviuksen aikalaisten pitäneen tällaista aika epärealistisena.

Caeninalaiset eivät malta odottaa vaan hyökkäävät. Romulus voittaa heidät helposti ja tappaa itse heidän kuninkaansa. Sen jälkeen hyökkääjien kaupunki vallataan vaivattomasti. Romulus perustaa temppelin, johon sotapäälliköt tuovat siitä lähtien itse tappamiensa vihollispäälliköiden varusteet.

Roomalaisilla on ollut perinne, jonka mukaan sotajohtaja, joka itse tappaa vihollisjohtajan, saa erityisen kunnian – vain harva on Liviuksen mukaan tähän

pystynyt. Koska Romulus on suuri perustava sotilasjohtaja, on ilmeistä että häneen täytyy tämä traditio yhdistää, kuten myös siihen liittyvän temppelin perustaminen.

Samalla Antemnaen joukot hyökkäävät. Heidätkin voitetaan helposti. Hersilia, joka on Liviuksen mukaan Romuluksen vaimo, pyytää ryöstettyjen naisten anomusten takia Romulusta ottamaan voitettujen valtionsa kansalaisiksi. Romulus suostuu.

Livius jättää kertomatta, mistä Romulus on vaimonsa saanut. Jos kerran naisia ei Roomassa ennen sabiinitarten ryöstöä ollut, lienee tämän alkuperä selvä. Mutta on erikoista, että Livius tuntuu ohittavan tämän tarkoituksella. Sabiinitaret esitetään kuitenkin Hersilian rinnalla eri joukkona, joten ehkä Livius ei ole osannut tai halunnut päättää tämän alkuperää. On kuitenkin merkittävää, että hänen versiossaan esitys kansalaisuuden laajentamisesta voitettujen keskuuteen tulee Romuluksen vaimolta, kuninkaan itse vain suostuessa viisaaseen ehdotukseen. (Tämä tuo helposti mieleen Tarquiniuksen ja Tanaquilin tarinan.) Ehkä tämä liittyy ajatukseen harmonisesta perhe-elämästä, joka on niin tärkeää valtakunnan kannalta?

Crustumerilaiset ovat seuraavaksi vuorossa ja taistelu vielä edellisiäkin lyhyempi.

Livius ei näe vaivaa taistelun kuvauksessa, vaan ilmeisesti kokee velvollisuudekseen vain mainita perimätiedon mukaisen taistelun.

Sabiinit hyökkäävät viimeisinä. Tämä sota oli sabiinien harkitsevuuden takia suurin. Petturin (Spurius Tarpeiuksen tytär) avulla he pääsevät roomalaisten linnoitukseen. Petturi tapetaan heittämillä kilpiä hänen päälleen.

Sabiinien täytyy jo kerronnan logiikan takia olla viimeisiä, jotta tarina saa hyvän loppuhuipennuksen. Tietysti sabiinit ovat voineet olla mainituista kansoista viimeiseksi roomalaisiin liitettyjä oikeastikin. Sabiinikansan (ainakin väitetty) valtan ja rikkaus tekee heistä kuitenkin tarinankin kannalta hyvän päävihollisen. Nämä tekijät voisivat oikeastikin selittää, miksi heidät voitettiin vasta viimeisenä, mutta toisaalta, nämä kuvaukset on myös voitu liittää heihin juuri kertomuksen toimivuuden kannalta: viimeisen vastustajan täytyy olla edellisiä vaikeampi.

Petturi Tarpeiasta on olemassa useita versioita. Livius maininnee sivutarinan vain siksi, että se kuuluu perinteen mukaan tässä yhteydessä mainita. Toisaalta, hän saa siinä tilaisuuden kehua sabiinien moraalisuutta, sillä nämä vihaavat petturia vaikka tämä heitä auttaakin. Tämä tekee sabiineista myöhemmin kelvollisia roomalaisiksi.

Roomalaiset hyökkäävät, mutta joutuvat perääntymään ja melkein panikoivat. Romulus rukoilee ja näin taistelun suunta muuttuu.

Livius on parhaimmillaan kuvaillessaan tapahtumia hyvinkin elävästi (vaikkakin ehkä epärealistisesti). Juppiterin temppelin perustaminen ja sen nimi on selitetty tämän taistelun avulla, vaikkei Livius otakaan kantaa jumalan mahdolliseen osuuteen sotaonnen käännteessä.

Silloin sabiinilaisnaiset keskeyttävät tappamisen menemällä joukkojen väliin. Tehdään rauha ja valtiot liitetään yhteen. Kuninkuus jaetaan Romuluksen ja Titus Tatiuksen, sabiinien kuninkaan, kesken. "Molemmat kuninkaat hallitsivat tästä lähtien yhteisesti ja hyvässä sovussa." (13, s. 54.) Sabiinilaiset siirtyvät Roomaan, jonka kansasta aletaan käyttää heidän kaupunkinsa (Cures) mukaan nimeä Quirites, kviriitit.

Romulus jakaa väestön 30 kuuriaan ja nimeää ne sabiinitarten mukaan.

Tapa, jolla sabiinittaret pysäyttävät taistelun on varsin epärealistinen, mutta niin mukaansatempaavasti kerrottu, että se "toimii". Kuin taikaiskusta kuninkaat tekevätkin äkkiä rauhan ja kansat yhdistyvät ilman pienintäkään säröä idyllissä. Kuninkaatkin hallitsevat sovussa, kuten konsuleiden tai vaikkapa Octavianuksen ja Antoniuksen olisi voinut toivoa tekevän. Tosin sabiinien Titus Tatius vajoaa jotakuinkin välittömästi varjoihin, sillä hänestä Liviuksella ei ole enempää kerrottavaa. Hän on vain tarinan välttämätön sivuhenkilö. Nimenomaan Romuluksen nimiin laitettut poliittiset ratkaisut paljastavatkin kaksoiskuninkuuden keinotekoisuuden. Livius on ehkä halunnut sillä vain antaa esimerkin myöhemmille poliittisille ratkaisuille.

2.2 Dionysios Halikarnassoslaisen tarinan erot

Romulus päätyi neidonryöstöön konsultoituaan isoisäänsä Numitoria.

Juhla järjestettiin Neptunuksen kunniaksi.

Jostain syystä Dionysios ei nimeä Neptunusta tarkemmin – ehkä syynä on asian vähäpätöisyys tai sitten kirjoittajan asiantuntemattomuus. Tärkeää on selvästi kuitenkin vanhempien kuunteleminen – edes kuningas ei tee omapäisesti päätöstään, vaan kysyy neuvoa itseään vanhemmilta ja viisaammilta sukunsa miehiltä. On vaikea sanoa, onko kyseessä Dionysioksen käsitys roomalaisista vaiko tapa liittää kreikkalainen piirre tarinaan? Tietysti kyseessä voisi olla vain yksittäisten henkilöiden luonteiden ja suhteiden kuvaus, mutta tämä ei tunnu uskottavalta, sillä mitään dialogia heidän välilleen ei esitetä vaan konsultaatio mainitaan melkein ohimennen, kuin asiaankuuluvana sivuseikkana.

Romulus perusteli kaapatuille kohtelua vanhana kreikkalaisena tapana. Sitten hän näytti tytöt heidän omien kansojensa avioliittoseremonioiden mukaisesti.

Epäuskottava perustelu vanhoihin tapoihin vetoamalla on ehkä perinteikkäälle Dionysioksellekin vain keino muistuttaa roomalaisten (väitetystä) alkuperäisestä kreikkalaisuudesta. Sitä tärkeämpi – etenkin myöhemmän monikansallisen imperiumin kannalta – paikallisten tapojen, kuten avioliittoseremonioiden, kunnioitus, jonka Dionysios tuo tässä esiin.

Dionysioksen mukaan ryöstö tuskin tapahtui ensimmäisenä vuotena perustamisesta, vaan paremminkin neljäntenä. Eri syistä neitojen ryöstölle Dionysios pitää uskottavimpana halua muodostaa liittoja naapurien kanssa.

Dionysioksen mukaan valtion hallinnon järjestäminen olisi vaatinut enemmän kuin vuoden ja siksi vasta myöhemmin olisi voitu ryöstöön ryhtyä. Hänellä on ehkä omaa aikaansa heijasteleva, Liviusta byrokraattisempi käsitys varhaisesta Rooman valtiosta.

Dionysioksen käsitykset uskottavuudesta ovat erikoisia. Verenperimän merkitys kansojen yhdistämisessä voi helpostikin hyväksyä, mutta jos tämä perustuu kidnappauksiin ja raiskauksiin, sitä on vaikeampi uskoa.

Seuranneiden sotien syynä Dionysios pitää lähinnä Rooman kasvun muodostamaa uhkaa muille.

Koska Dionysios ei hyväksy roomalaisten alhaista alkuperää, hän ei mainitse halveksuntaa. Teleologinen historiankirjoitus tulee esiin hänelläkin.

Romulus lähetti sabiinien luo lähettäjiä, jotka saivat pidettyä nämä hyökkäämättöminä, joten toiset kansat eivät saaneet alkuun sabiineja puolelleen, vaan hyökkäsivät ilman näitä. Heidän tarkoituksenaan oli hyökätä yhdessä, mutta Caeninalaiset olivat yli-innokkaita ja menivät muiden edeltä. Voitettuaan heidät ja otettuaan lapsia panttivangeiksi, Romulus hyökkäsi antemnalaisia vastaan. Nämä olivat keräämässä ruokaa ja tulivat yllätettyä.

Selvästi Dionysios on pitänyt liian vaikeana hyväksyä Liviuksen selitystä naapurikansojen voittamiselle, joten hän on keksinyt hyviä syitä näiden huonoille strategioille ja tappioille. Samalla hän on tehnyt Romuluksesta taitavan poliitikon, joka osaa käyttää hyväkseen myös diplomatiaa (ja panttivankeja), brutaalin sodankäynnin ohella. (Caesarin toiminta galliassa on saattanut olla Dionysiokselle esimerkkinä.)

Romulus palasi Roomaan hevöskärryillä (toisin kuin Plutarkhos kertoo) ja tämä oli ensimmäinen triumfi, joten perinteen aloitti Romulus. Dionysios kuitenkin huomauttaa, että "meidän aikanamme triumfista oli tullut erittäin kallis ja näyttävä kulkue, johon on liitetty teatraalista prameilua, jonka tarkoituksena on lähinnä osoittaa varakkuutta eikä urheutta, ja se on kaikissa suhteissa poikennut muinaisesta yksinkertaisuudestaan".

Romulus uhrasi jumalille ennenkuin ryhtyi mihinkään muuhun toimeen.

Dionysios esittää selvää aikalaiskriittikää, vaikkakin varsin pehmeästi. Uskonnollisuuden korostaminen sopii hänen muutenkin perinteitä kunnioittavaan, vanhoilliseen tyyliinsä, mutta myös perinteiseen roomalaiseen ajatteluun.

Romulus antoi voitettujen ja kaapattujen naisten nyt vapaasti valita asuvatko Roomassa vai kotikaupungeissaan, joista nyt tehtiin roomalaisia kolonioita lähettämällä roomalaisia niihin asumaan. Roomaan muuttaneista tehtiin heti rooman kansalaisia.

Dionysios korostaa valinnan vapautta melko epärealistisesti, mutta antaa selityksen varhaisten roomalaiskolonioiden olemassaololle ja kansojen sekoitukselle myös maaseudulla. Tätähän Livius ei oikeastaan ollut tehnyt.

Sitten Romulus hyökkäsi crustumerilaisia vastaan. Nämä olivat muita paremmin varustautuneita, mutta heille kävi kuten aiemmillekin.

Nyt sabiinit päättivät lopettaa Rooman laajenemisen.

Sabiinien hitaus on jäänyt selittämättä, joten Dionysios mainitseekin, että he syyttivät itseään siitä, etteivät olleet tuhonneet tätä nousevaa uhkaa sen ollessa vielä pieni. Tämä ehkä tuo uskottavuuden tuntua tarinaan, mutta sillä on silti vahva päälle liimatun selityksen maku.

Dionysios kertoo petturi Tarpeiasta eri versioita, joista uskottavimpana pitää sellaista, jossa tämä yrittää saada juonella riisuttua sabiinit kilvistään ja kuolee siis eräänlaisena kansallissankarina. (Joka tosin päästi hyökkääjät linnoitukseen...)

Taistelu sabiinien kanssa kesti useamman päivän. Lopulta sabiinittaret kokoontuivat Hersilian johdolla. (Hersilia oli Dionysioksen mukaan luultavasti jäänyt Roomaan tyttärensä takia, ei kaapattuna.) Naiset menivät senaattiin ja saivat pyydettyään audienssin. Argumentoituaan asiaansa he saivat luvan lähteä lähettiläinä sabiinien luo. Hersilia heidän johtajanaan esitti asiansa sabiinien kuninkaalle ja sai aikaan rauhan, jonka ehtojen sopimisen hän tosin jätti kuninkaidenkeskiseksi asiaksi.

Nämä tekivätkin pian ystävyyssopimuksen, kuten muutkin historioitsijat kertovat.

Dionysioksen lopetus tarinalle on kuin byrokraattista komediaa sabiinitarten käyttäessä virallisia kanavia ja (kreikkalaisille demokraateille) totuttuja vaikutusmenetelmiä. Dionysios myös selvästi sulkee naiset pois varsinaisesta päätöksenteosta jättäessään virallisen sopimuksen miesjohtajien tehtäväksi.

2.3 Plutarkhoksen version erot

Plutarkhoksen mukaan sabiinien ryöstö tapahtui neljäntenä kuukautena kaupungin perustamisesta. Hän kertoo, että joidenkin mielestä pääasiallinen syy oli Romuluksen mieltymys sotimiseen, mutta itse Plutarkhos sanoo tätä epätodennäköiseksi. Sen sijaan Romulus hänen mielestään halusi tempullaan lähentää sabiinilaisia roomalaisiin.

Dionysios mainitsi tapahtuman ajankohdaksi neljännen vuoden, mutta häntä vanhempi perinne ilmeisesti oli puhunut ensimmäisistä kuukausista. Plutarkhos on ehkä ottanut Dionysiokselta numeron, mutta muuttanut yksikköä saadakseen eri versiot jossain mielessä yhdistettyä. Plutarkhoksen versiossa, kuten myöhemmin tullaan näkemään, sabiinilaiset on jo nostettu selvästi aiempaa yleisemmäksi käsitteeksi, sillä nyt puhe on lähentymisestä juuri sabiineihin, ei naapureihin yleensä, kuten edellisillä kirjoittajilla. Lisäksi muissakin tarinan versioissa mainitut kansat esitetään nyt sabiinien erillisinä kaupungeina tai ehkä heimoina

Roomalaiset levittivät huhua että oli löydetty alttari jumalalle, joka oli joko Consus tai sitten "Neptunus hevostmies" (Plut.Romulus, XIV. Käännös minun). Juhlassa ryöstettiin nimenomaan sabiinien naisia, vain neitsyitä, paitsi Hersilian vahingossa – hän oli naimisissa. Hänet naitettiin Hostiliukselle tai itselleen Romulukselle.

Selittää Talasius-huutoa: naitava nainen viedään (kantamalla!) taloon ainoastaan kehräämään – ei siis orjaksi vaan arvokkaaksi vaimoksi.

Koska tarinan mukaan naisia ei Roomassa aiemmin ollut, täytyi avioliittoseremonian alkuperä liittää sabiinitarten ryöstöön. Ilmeisesti perinteeseen

liittyi seikkoja, joiden alkuperä ei enää ollut tiedossa. Plutarkhos yhdisti häissä huudetun sanan kehräämiseen kreikan kielen kautta, tukien hänkin näin väitettä roomalaisten alkuperäisestä kreikkalaisuudesta.

Plutarkhoksen mukaan sabiinit olivat lacedaimonilaisten (spartalaisten) jälkeläisiä ja siksi sotaisia. Yksi heidän kuninkaistaan (caeninalainen Acron) johti joukkonsa roomalaisia vastaan. Romuluksen kanssa kaksintaistelu joukkojen välissä. Romulus voitti ja voitti sitten armeijankin. Kaupunki vallattiin ja purettiin, ihmiset siirrettiin Roomaan.

"Juuri tämä, enemmän kuin mikään muu, sai aikaan Rooman kasvun: että se yhdisti ja sisälsi itseensä kaikki jotka se voitti. " (Plut. Romulus, XVI. Käännös minun.)

Triumfit alkoivat tästä joukkojen paluusta.

Livius mainitsi sabiinien harkitsevuuden tavalla, jota voisi pitää syynä heidän viivyttelylleen, mutta Plutarkhos yllättäen yhdistääkin heidät spartalaisiin. Tämä tietysti myöhemmin tekee heistä hyviä roomalaisia, koska heillä on Spartan sotamaine ja kreikkalaisuus, mikä selittää tai oikeuttaa Rooman menestystä helleenejä vastaan.

Kreikkalaisista tavoista poikkeava tapa laajentaa kansalaisoikeuksia on selvästi nostettu esiin Rooman suuruuden syynä. Triumfeille taas on Romuluksesta saatu kunniallinen ja arvokas alkuperä.

Seuraavaksi Fidenan, Crustumeriumin ja Antemnan joukot hyökkäsivät yhdessä roomalaisia vastaan, mutta hävisivät. Heille tehtiin kuten edellisillekin.

Sabiinit nimittivät Tatiuksen kenraaliksi ja hyökkäsivät Roomaan. Capitolin linnoitus saatiin Tarpeiuksen tyttären Tarpeian petturuuden avulla, kuten Liviuskin kertoo. Kalliota edelleen tunnetaan nimellä "Tarpeian Kallio". Pahantekijät heitetään sieltä alas.

Mielenkiintoisena lisänä aiempiin versioihin on huomautus Tarpeian kallion käytöstä kirjoitusajankohtana. Plutarkhos puhuu myös selvästi Capitolin linnoituksesta, mikä voi olla anakronismi.

Sabiinittaret vakuuttavat perheensä roomalaisten kunnollisuudesta aviomiehinä. Heitä ei pakoteta muuhun kuin kehräämiseen.

Kaupungin koko tuplaantui. Sabiinit otettiin mukaan patriiseihinkin.

Sabiinit omaksuivat roomalaisen kalenterin ja roomalaiset taas sabiinien pitkulaisen tai suorakaiteen muotoisen (oblong) kilven.

Plutarkhos pääsee tuomaan uudestaan esiin käsityksensä talasius-huudon alkuperästä käyttämällä viittausta kehräämiseen myös sabiinitarten argumentaatioissa. Sabiinien ottaminen mukaan patriiseihin osoittaa heidän kansansa täydellistä tasa-arvoa roomalaisiin nähden. Spartalaisten luultavasti ajateltiin käyttäneen suuria kilpiä, joten roomalaisen scutumia voitiin ajatella periytyneen sieltä. Koska sabiinien kulttuurisesta lisästä roomalaisuuteen oli ilmeisen vähän sanottavaa, Plutarkhos keksi käyttää kilpeä tähän tarkoitukseen.

3. Etniset ryhmät imperiumin ytimessä

Tarinan keskeiset osat ovat siis: (1) naisten puute tai halu liittoutua naapurikansojen kanssa, joista kumpi tahansa johtaa sotaan, (2) Consualia-juhla Neptunuksen tai Consuksen kunniaksi (ja niihin liittyvät hevoskilpailut), (3) neitojen ryöstö ja pakkoavioliitot, (4) naapureiden ryhtyminen sotaan: caeninalaiset, antamnaelaiset, crustumerilaiset, sekä lopulta sabiinit, sekä viimein (5) liitto sabiinien kanssa.

Vaikuttaa siltä, että Consualia-juhla hevoskilpailuineen on käsiteltyjen historioitsijoiden omaan aikaan kuulunut perinne, jonka taustaa ei ilmeisesti tunnettu. Sabiinittarien ryöstön tarinalla on selitetty roomalaista sukupuolijärjestelmää, etenkin vaimon roolia ja arvostusta. Kaikkein tärkeintä ja keskeisintä tarinassa kuitenkin on Rooman laajentuminen naapurikansoja assimiloimalla (ja ehkä jopa valloitusten järjestys) on säilynyt tarinana sabiinitarista. Viholliskansojen voittamisen järjestys on ehkä säilynyt muistitietona, mutta tarkempia tietoja näistä tapahtumista ei ole enää ollut. Saattaa olla, että valloitusten järjestys on oikea, mutta luultavasti Rooma on assimiloinut naapurinsa huomattavasti hitaammin kuin Livius antaa ymmärtää. Ehkä aina ei kyse ole ollut edes taistelusta, vaan rauhanomainenkin laajeneminen ja seka-

avioliitot ovat voineet saada saman tuloksen aikaan. Taistelut ja sabiinitarten ryöstö on sitten jälkeenpäin voitu keksiä selittämään havaittua, paljon myöhempää tilannetta. Etenkin sabiinit, mutta ehkä myös muut Roomaan sisällytetyistä kansoista ovat ilmeisesti olleet edelleen tunnistettavissa omina etnisinä ryhminään Rooman kaupungissa ja sen lähialueilla, siis imperiumin ydinalueella, joten tälle on täytynyt löytää syy. Ihmismielelle näyttää keksittykin syy olevan usein parempi kuin pelkkä epätietoisuus.

Lähteet ja kirjallisuutta

Lähteet

Dionysios Halikarnassolainen. Tässä esseessä on käytetty englanniksi nimellä *Roman Antiquities* internetosoitteesta http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Dionysius_of_Halicarnassus/home.html löytyvää versiota.

Livius, Titus. *Rooman synty. Ab Urbe Condita I - II*. Suomentanut Marja Itkonen Kaila. WSOY, 1994

Plutarkhos. *Kuuluisien miesten elämäkertoja. Romulus*. Saatavana internetosoitteesta <http://www.gutenberg.org/browse/authors/p#a342>.

Kirjallisuutta aiheesta

Boardman, Griffin & Murray (eds.). *The Oxford History of the Roman World*, 1991.

Bruun, Christer (ed.). *The Roman Middle Republic. Politics, Religion, and Historiography c. 400 – 133 B.C.* Institutum Romanum Finlandiae, 2000.

Forsythe, Gary. *A Critical History of Rome. From Prehistory to the First Punic Wars*. University of California Press, 2005.

Glady, Voisin & LeBohec. *A History of Rome*. Käännös englanniksi: Antonia Nevill. Blackwell Publishers Ltd, 1996.

Jones, Peter & Sidwell, Keith (eds.). *The World of Rome. An Introduction to Roman Culture*. Cambridge University Press, 1999 (1997).

Laurence, Ray & Berry, Joanne (eds.). *Cultural Identity in the Roman Empire*. Routledge, 1998.